

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2005/36
Karar Sayısı : 2009/12
Karar Günü : 29.1.2009
R.G. Tarih-Sayı :04.04.2009-27190

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Nevşehir 1. Asliye Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 2.9.1971 günlü, 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu'nun 63. maddesinin 3396 sayılı Yasa'nın 11. maddesi ile değiştirilen ikinci fıkrasının birinci tümcesinde yer alan "...ilk..." sözcüğünün, Anayasa'nın 10. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Öldürülen Bağ-Kur sigortalısı için Kurum tarafından yapılan yardımların davalılardan tahsiline karar verilmesi istemiyle Bağ-Kur tarafından açılan rücu davasında, itiraz konusu sözcüğün Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

2.9.1971 günlü, 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu'nun itiraz konusu sözcüğü de içeren 63. maddesi şöyledir:

"Üçüncü kişinin sorumluluğu:

Madde 63- (Değişik: 14/3/1985 - 3165/16 md.)

Üçüncü bir kimsenin suç sayılır hareketi ile bu Kanunda sayılan yardımların yapılmasını gerektiren bir halin doğmasında, Kurum, sigortalı veya hak sahiplerine gerekli bütün yardımları yapar.

(Değişik: 20/6/1987 - 3396/11 md.) Ancak, Kurum, yapılan bu yardımların **ilk** peşin değeri için üçüncü kişilere, istihdam edenlere, (...) ve diğer sorumlulara rücu eder. Bu kimselerin hak sahiplerine yaptıkları ödemeler dolayısıyla Kurumun zarara uğraması halinde, hak sahiplerine rücu hakkı saklıdır.

(Ek fıkra: 24/7/2003-4956/29 md.) Taksirli suç sayılır hareketi ile bu Kanunda sayılan yardımların yapılmasına neden olan üçüncü kişinin sigortalının eşi, çocukları, ana ve babası olması halinde, bu kişilere rücu edilmez.

(Ek fıkra: 24/7/2003-4956/29 md.) Kurumun rücu hakkını doğuran suç sayılır hareket yurt dışında meydana gelmiş, suçun faili yabancı uyruklu ve yurt dışında ikamet ediyorsa, bu kişilere rücu edilmez."

B- Dayanılan ve İlgili Görülen Anayasa Kuralları

Başvuru kararında Anayasa'nın 10. maddesine dayanılmış, Anayasa'nın 2. ve 60. maddeleri ise ilgili görülmüştür.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Cafer ŞAT, A. Necmi ÖZLER, Ali GÜZEL, Fettah OTO ve Serdar ÖZGÜLDÜR'ün katılımlarıyla 4.5.2005 günü yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu sözcük, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, Bağ-Kur'un sigortalı veya hak sahiplerine yaptığı yardımların ilk peşin değerini isteyebildiği, ileriki yıllarda aylıklarda yapılan artışları isteyemediği, oysa buna paralel düzenleme getiren 506 sayılı Yasa'nın 26. maddesinin birinci fıkrasına göre tavan hesabı yapılması gerektiği, aynı olayda hem SSK'lı hem de Bağ-Kur'lunun zarar görmesi durumunda, kusur nispeti ve zarar miktarı aynı olsa da, SSK'nın rücu edeceği tazminatla, Bağ-Kur'un rücu edeceği tazminat miktarının aynı olmadığı, bu nedenle itiraz konusu sözcüğün Anayasa'nın 10. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesine göre, Anayasa Mahkemesi yasaların, kanun hükmünde kararnamelerin ve TBMM İçtüzüğü'nün Anayasa'ya aykırılığı konusunda ilgililer tarafından ileri sürülen gerekçelere dayanmak zorunda değildir. İstemle bağlı kalmak koşuluyla başka gerekçe ile de Anayasa'ya aykırılık incelemesi yapabileceğinden, iptali istenen kuralla ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. ve 60. maddeleri yönünden de inceleme yapılmıştır.

Üçüncü kişinin sorumluluğunun düzenlendiği 1479 sayılı Yasa'nın 63. maddesinin birinci fıkrasında, üçüncü kişinin suç sayılır hareketi ile bu Kanunda sayılan yardımların yapılmasını gerektiren bir durumun doğması halinde Kurumun, sigortalı ya da hak sahiplerine gerekli bütün yardımları yapacağı, itiraz konusu sözcüğün bulunduğu ikinci fıkranın birinci tümcesinde ise, Kurumun, yapılan yardımların ilk peşin değeri için üçüncü kişilere, istihdam edenlere ve diğer sorumlu kişilere rücu edeceği öngörülmektedir.

Kurala göre, sigortalılara veya bunların hak sahiplerine Bağ-Kur tarafından yapılan yardımların ilk peşin değeri için sorumlu üçüncü kişilere rücu edilmesi mümkün olmasına karşın, bu yardımlarda katsayı değişikliklerine bağlı olarak ortaya çıkan artışın peşin değerinin Bağ-Kur tarafından ek rücu davaları açılması suretiyle istenmesine olanak tanınmamakta, itiraz konusu "...ilk..." sözcüğü ile üçüncü kişilerin sorumluluğu daraltılmış olmaktadır.

Anayasa'nın 2. maddesi ile benimsenen hukuk devleti, bütün faaliyetlerinde hukukun egemen olduğu devlettir. Bu devlette hukuk güvenliğini sağlayan bir düzen kurulması esastır. Böyle bir düzende devlete güven ilkesi ise vazgeçilmez temel öğelerdendir. Devletin yaptığı düzenlemelerde haksız bir edinime yol açılması ve kişilerin haksızlığa uğratılması kabul edilemez.

Anayasa'nın 10. maddesinde öngörülen eşitlik ilkesi, hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmektedir. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalarca aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak ve kişilere yasa karşısında ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin ihlali yasaklanmıştır. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durum ve konumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları gerekli kılabilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'nın öngördüğü eşitlik ilkesi ihlal edilmiş olmaz.

Anayasa'nın 60. maddesinde, *"Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet, bu güvenliğini sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar"* denilmektedir. Bu kurala göre, sosyal güvenlik herkes için bir hak ve bunu gerçekleştirmek ise Devlet için bir görevdir. Sosyal güvenlik hakkı, sosyal sigorta kuruluşlarınca kendi kuralları çerçevesinde yerine getirilir. Sosyal sigortanın kapsamı, sigorta alanı ve içerdiği riskler ile alınacak primler yasalarla belirlenmiştir. Sosyal güvenliğin ve sigortanın varlık nedeni sosyal risklerin karşılanmasıdır.

Kanuna uymayan eylem sonucunda hukuksal yaptırıma maruz kalan ve bunun sonucu olarak da gelirin ilk peşin sermaye değerini Kurum'a ödeyen ve böylece ilgisi kesilen üçüncü kişinin, kanun, kanun hükmünde kararname ve kararlarla bağlanan gelirlere yapılacak artışlardan ve bu artışların peşin sermaye değerlerinden sorumlu tutularak dava tehdidi altında bulundurulması, sosyal güvenlik kuruluşlarına ait olması gereken risklerin üçüncü kişilere yükletilmesi anlamına gelir. İtiraz konusu sözcük böyle bir durumu engellemesi nedeniyle hakkaniyet ve sorumluluk ile sosyal hukuk devleti ilkelerine aykırı değildir.

Öte yandan, sosyal güvenlik kuruluşu Bağ-Kur olan sigortalıların sigorta hakları 1479 sayılı Yasa'da düzenlenmiştir. Oysa, 506 sayılı Yasa'ya bağlı olarak çalışan sigortalıların sosyal güvenlik kuruluşu Sosyal Sigortalar Kurumu'dur. Her iki Kurum'un sigortalılarına yapılan yardımların tahsili için açılan rücu davalarında farklı usuller öngörülmesinde, bu sigortalılar aynı hukuki konumda bulunmadıklarından aralarında eşitlik karşılaştırması yapılamaz.

Açıklanan nedenlerle, kural, Anayasa'nın 2., 10. ve 60. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

VI- SONUÇ

2.9.1971 günlü, 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu'nun 63. maddesinin 20.6.1987 günlü, 3396 sayılı Yasa'nın 11. maddesiyle değiştirilen ikinci fıkrasının birinci tümcesinde yer alan "...ilk..."sözcüğünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 29.1.2009 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Esas Sayısı : 2005/36
Karar Sayısı : 2009/12

Başkan

Haşim KILIÇ

Başkanvekili

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye

Sacit ADALI

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

Üye

Ahmet AKYALÇIN

Üye

Mehmet ERTEN

Üye

A. Necmi ÖZLER

Üye

Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye

Şevket APALAK

Üye

Serruh KALELİ

Üye

Zehra Ayla PERKTAŞ